РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

ПРОБЛЕМИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Гриньова М.В.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Світова фінансово-економічна криза спонукає держави світу до необхідності вирішення питання підвищення ефективності використання ресурсів, розвитку нових екологічно орієнтованих галузей і видів діяльності, впровадження "зелених технологій" — тих змін, які дозволять забезпечити гармонійне узгодження економічного, соціального і екологічного розвитку і стануть каталізатором зростання глобальної економіки. Причиною такої уваги до проблем "зеленої" економіки є не тільки кризи, які час від часу потрясають економіки країн, але й накопичення в економіці екологічних проблем та обмеженість природних ресурсів, що використовуються для економічного розвитку. Навчитися збалансовано використовувати природні ресурси та гармонійно жити в природному середовищі — це мабуть одне із головних завдань людства.

Основою "зеленої" економіки є природний капітал. Цим терміном описують відновлювані екосистеми — рослинність, тваринний світ. Точного визначення "зеленої" економіки на сьогоднішній день не існує, але до неї відносять такі галузі як відновлювана енергетика, енергоефективність, громадський транспорт, стійке землеробство, забезпечення біорізноманітності, а також сферу природоохоронних послуг.

Чиста або "зелена" енергетика — одна з найперспективніших галузей "зеленої" економіки.

Міжнародний досвід свідчить, що країни світу використовують різні інструменти "зеленої економіки" в своїй національній політиці та стратегіях розвитку. Інвестування в охорону довкілля є важливим елементом багатьох пакетів заходів зі стимулювання економіки. Найбільший обсяг "зелених" інвестицій у рамках екологічно орієнтованих заходів, передбачених державними пакетами дій з відновлення економіки, припадає на Китай (22300 млн. євро), Японію (12300 млн. євро), Республіку Корея (9300 млн. євро), Францію (5700 млн. євро), Данію (700 млн. євро), Бельгію (118,8 млн. євро).

В Україні необхідність розробки та впровадження політики екологічно сталого розвитку на основі "зеленого" зростання викликана як міжнародними зобов’язаннями, так і внутрішніми соціально-економічними та екологічними реаліями.

Україна посідає одне з перших місць у світі за рівнем споживання природних благ на одиницю ВВП. Так, на одиницю ВВП витрачається майже тонна природних ресурсів, тоді як у США — 3 кг. Загальне енергоспоживання на одиницю ВВП в Україні в 1,8 разу більше, ніж в Російській Федерації, в 3,5 разу більше, ніж в Польщі, в 8,3 разу вище, ніж у країнах Європи; за останні 20 років енергоємність одиниці ВВП України збільшилась майже вдвічі. Попри скорочення виробництва за останні 10 років, відбулося збільшення частки викидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище на одиницю виробленої продукції.

"Зелена" економіка та стале виробництво і споживання являють собою

дві сторони однієї медалі. Вони мають однакові цілі сприяння сталому розвитку, що охоплює макро- та мікроекономічні аспекти державної політики, регулювання господарської діяльності та соціальної поведінки. Стале споживання і виробництво, в основному, спрямовані на підвищення ефективності використання ресурсів в процесі їх виробництва та споживання.

Покращання екологічної ситуації перестає бути рядком витрат державного бюджету, а стає власне суттю нової економічної системи. Таким чином держава формує нові економічні умови ведення бізнесу, які приваблюють інвестиції саме в розвиток нових "зелених" галузей та екологічної трансформації ("озеленення") традиційного господарства.

Враховуючи безпрецедентно низький рівень екологізації національної економіки серед європейських країн (Україна займає 87 місце серед країн світу за Індексом якості навколишнього середовища, згідно звіту ЮНЕСКО країна займає 95 місце серед 122 країн світу за рівнем раціонального використання водних ресурсів) безумовно актуальним завданням постає включення у загальноєвропейський та світовий процес побудови "зеленої" економіки українських науковців, бізнесу, громадськості тощо. Разом з тим , як було зазначено вище, це неможливо здійснити без наявності чіткого мотиваційного механізму для таких дій. Український бізнес, перш за все, необхідно стимулювати відповідними державними регуляторними важелями щодо сприятливої податкової політики в галузі екологічного обліку, пріоритетного інноваційно-інвестиційного розвитку у сфері "зелених" технологій та проектів. Крім того, на думку закордонних експертів, саме вітчизняний сектор «зелених послуг та технологій» є одним з найпривабливіших за умови здійснення виваженої та послідовної політики у сфері «зеленого» оподаткування. Сумарно цей потенціал оцінюється у 1200 млрд. грн., при цьому найбільшу питому вагу мають технології з енергозбереження та змін клімату (близько 199 млрд. грн.), управління відходами (8,3 млрд. грн.) та обладнання з очищення води (6 млрд. грн.).

Тому формування доктрини "зеленого" зростання розглядається як система довгострокових дій, що деталізує ресурсні можливості, обґрунтування вагомості "зеленого" зростання економіки України та формування сприятливого бізнес-середовища, як на державному, так і регіональному рівнях. Зазначена доктрина базується на аналізі можливостей більш ефективно використовувати наявні природні блага на принципах міжрегіональної (транснаціональної) кооперації та взаємної компенсації завданих збитків. Впровадження обраних заходів сформувати сталу економічну систему, орієнтовану на забезпечення "зеленого" вектору розвитку економіки країни.

ЕКОПОСЕЛЕННЯ ЯК НОВІ ЕКОКУЛЬТУРНІ ЦЕНТРИ УКРАЇНИ

Гармаш О.І., Писаренко П.В.
Полтавська державна аграрна академія

Сучасним суспільством у виробництво і споживання залучається така кількість речовин і енергії, яка в десятки і сотні разів перевершує біологічні потреби людини. Це призводить до порушення екологічної рівноваги і, як наслідок, до екологічної кризи. «Римський клуб» так охарактеризував дану проблему: «Головним ворогом людства є людина. У пошуках нового об'єднуючого ворога ми прийшли до думки, що забруднення, загроза глобального потепління, дефіцит питної води і голод якраз і є таким ворогом. У своїй сукупності ці грізні явища являють собою саме таку загрозу , протистояти якій можливо лише спільно. Однак, розглядаючи ці загрози в якості спільного ворога, слід чітко розділяти причини і наслідки. Всі ці загрози породжені